

بسمه تعالی

«از پامیر تا واخجیر» (افتتاح جاده خاکی واخان)

مقامات طالبان در حالی از افتتاح فاز اول جاده خاکی واخان به طول ۱۲۰ کیلومتر خبر می‌دهند که این منطقه در ارتفاع بسیار زیاد قرار دارد، بخش زیادی از سال با شرایط دشوار آب‌وهوایی مواجه است و فاقد زیرساخت تجاری کامل می‌باشد و از نظر امنیتی به مرز حساس سین‌کیانگ متصل می‌شود و هنوز شبکه‌های لجستیکی گسترده‌ای در دو طرف آن شکل نگرفته است. در مقابل، چین در مسیر تاجیکستان به شبکه موجود حمل‌ونقل و تجارت آسیای مرکزی متصل است و در حال ارتقای همان شبکه نیز می‌باشد.



در پی اعلام دستگاه رسانه‌ای طالبان درباره سفر مولوی عبدالکبیر منصور؛ وزیر توسعه روستاهای افغانستان به واخان و افتتاح جاده منتهی به مرز چین، موضوع دالان [کریدور] واخان بار دیگر در کانون توجه قرار گرفته است. این پروژه از منظر طالبان تنها یک طرح زیربنایی نیست، بلکه بخشی از

تلاش این گروه برای ایجاد یک اتصال مستقیم زمینی بین افغانستان و چین و تقویت جایگاه افغانستان در شبکه ترانزیتی منطقه محسوب می‌شود. با این حال، افتتاح یک مسیر جاده‌ای تا مرز، لزوماً به معنای ایجاد یک کریدور تجاری و ترانزیتی عملیاتی نیست؛ زیرا برای تحقق چنین هدفی، تکمیل بخش‌های باقی‌مانده مسیر، ارتقای استاندارد فنی جاده، ایجاد تأسیسات مرزی و گمرکی و فراهم کردن شرایط لازم برای تردد منظم وسایل نقلیه سنگین ضروری است.

واخان از شمال با تاجیکستان، از جنوب با مناطق گلگت-بلتستان و خیبرپختونخواه پاکستان و از شرق با چین هم‌مرز است. زمین بسیار ناهموار، ارتفاع زیاد، یخچال‌های طبیعی، برف سنگین و سرمای شدید باعث شده است که این منطقه یکی از دشوارترین مسیرهای ارتباطی جهان باشد. احداث فاز اول جاده خاکی واخان از منطقه

بزهای گنبد تا مرز چین [دره پامیر تا مرز واخجیر] در سال ۱۳۹۹ توسط وزارت فواید عامه افغانستان آغاز شد و تا پیش از سقوط حکومت جمهوری حدود ۱۵ درصد این پروژه اجرا شد. پس از تسلط طالبان، مسئولیت پروژه به وزارت احیا و توسعه روستاها واگذار شد که پس از ۳ سال فاز اول و دوم اجرا و ۱۲ مهر ماه جاری افتتاح گردید؛

مرحله	موقعیت مسیر	طول مسیر
اول	از نقطه صفر مرزی تا منطقه بزهای گنبد	۵۰ کیلومتر
دوم	از بزهای گنبد تا بروغیل	۷۱ کیلومتر

برای احداث حدود ۱۲۰ کیلومتر از این جاده خاکی طی ۲ مرحله مذکور ۳۶۵ میلیون افغانی معادل ۵/۶۱۵ میلیون دلار هزینه شده است. همان طور که بیان شد در حال حاضر گذرگاه مرزی واخجیر در مرز چین از طریق این جاده خاکی به گذرگاه مرزی بروغیل متصل شده است. گذرگاه بروغیل با ارتفاع ۳۷۹۸ متر یک گذرگاه بلند کوهی در امتداد خط مرزی دیورند است که از رشته کوه هندوکش می‌گذرد و منطقه واخان استان بدخشان افغانستان را به ناحیه چترال خیبر پختونخواه پاکستان متصل می‌کند.

موضع چین در قبال واخان

اگر چه نگاه چین به واخان طی دو دهه گذشته تغییر کرده، اما همچنان امنیت بر اقتصاد اولویت دارد. در حالی که واخان هنوز در مرحله راهسازی ابتدایی قرار دارد، چین سرمایه‌گذاری خود را بر مسیر تاجیکستان متمرکز کرده است. بر اساس توافق پکن و دوشنبه، ساخت بخش ۱۰۹ کیلومتری جاده دوشنبه-کولما آغاز شده است؛ مسیری که تاجیکستان را از طریق گذرگاه کولما به چین متصل می‌کند. پس از حملات سال گذشته علیه کارگران چینی در تاجیکستان، این پروژه به مدت چند ماه متوقف گردید اما با تقویت تدابیر امنیتی، کار آن دوباره از سر گرفته شد. همچنین دو کشور توافق‌هایی به ارزش حدود ۸ میلیارد دلار برای توسعه همکاری‌های اقتصادی امضا کردند. جاده کولما - دوشنبه یکی از مهم‌ترین پروژه‌های زیربنایی آسیای مرکزی است و در صورت تکمیل شبکه‌های ترانزیتی پیرامون آن، می‌تواند جایگاه افغانستان را در تجارت منطقه‌ای به‌طور چشمگیری ارتقا دهد.

ملاحظات:

- این اقدام طالبان به‌عنوان ایجاد دسترسی فیزیکی افغانستان به مرز چین تلقی می‌گردد و تا تبدیل این جاده خاکی به یک مسیر چهارفصل، مقاوم، استاندارد و قابل استفاده برای کامیون‌های سنگین راه درازی در پیش است؛

- طالبان علاوه بر تکمیل فیزیکی جاده باید بتوانند درباره امنیت، قابلیت استفاده چهار فصل، هزینه حمل و نقل، ظرفیت ترانزیتی و امکان ایجاد زیرساخت‌های لازم در دو سوی مرز اطمینان لازم را برای چین ایجاد کنند؛
- از این رو یکی از چالش‌های مهم طالبان در بهره‌برداری ترانزیتی از جاده واخان، همراه ساختن چین برای توسعه این مرز از نظر اقتصادی و امنیتی است. بدون همراهی پکن گرچه «افتتاح جاده واخان» از نظر ژئوپلیتیکی اهمیت دارد اما قابلیت تبدیل شدن به مسیری ترانزیتی - اقتصادی نخواهد داشت.

تهیه شده در سرکنسولگری جمهوری اسلامی ایران - مزارشریف مهرماه ۱۴۰۵